

COMMISSIEVOORSTEL

zaaknummer: 1299328
afdelingsnaam: Leefomgeving
steller: Hilde Rietdijk
telefoonnummer 035 629 2099

onderwerp: Schone Lucht Akkoord (SLA) en Actieplan luchtkwaliteit 2023-2030

Voorstel

Het college te adviseren:

1. Middels het aangaan van bijgaande convenant deel te nemen aan Het Schone Lucht Akkoord (SLA) op basis van het bijgevoegde Actieplan Luchtkwaliteit Hilversum 2023-2030.

Samenvatting

Het college onderschrijft de doelen van het Schone Lucht Akkoord. In dit convenant tussen Rijk en decentrale overheden maken partijen afspraken voor de periode tot 2030 over aanvullende maatregelen om de luchtkwaliteit permanent te verbeteren. Doel is het behalen van gezondheidswinst voor iedereen in Nederland. In het Actieplan luchtkwaliteit 2023-2030 wordt aangegeven wat de gemeente Hilversum al doet en gaat doen om een bijdrage te leveren aan een betere luchtkwaliteit. De deelname aan het Schone Lucht Akkoord, op basis van het actieplan, legt het college ter advisering voor aan de commissie.

Inleiding

Het Schone Lucht Akkoord is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten. De deelnemers delen kennis over hun aanpak en maatregelen, werken aan innovatieve pilots en geven samen vorm aan het luchtbeleid van de toekomst. Inmiddels hebben alle 12 provincies en 96 gemeenten het akkoord getekend. Gemeenten die het akkoord nog niet hebben ondertekend, maar wel willen meedoen, kunnen zich op elk moment aansluiten bij het Schone Lucht Akkoord.

Het college onderschrijft het belang van verdere verbetering van de luchtkwaliteit met de focus op gezondheid, en is overtuigd van een gezamenlijke aanpak. De gemeenteraad heeft het belang hiervan ook met twee moties onderstreept. Zie [M19-24](#) en [M19-29](#). Recent heeft het college, naar aanleiding van de niet in stemming gebrachte motie [M23-02](#), toegezegd om de raad een voorstel te doen m.b.t. keuze van acties die de gemeente gaat inzetten bij de tekening van het Schone Lucht Akkoord en de budgettaire consequenties daarvan (T23-05). In de [collegebrief](#) van 13 april 2023 hebben we aangegeven wat de planning is wat betreft het aansluiten bij het SLA. Hier geven we met dit voorstel nu invulling aan.

Omdat het overgrote deel van de verontreiniging buiten Hilversum ontstaat heeft Hilversum, naast een eigen ambitie, belang bij de maatregelen van andere gemeenten, provincies en Rijk. Door het akkoord te ondertekenen geven we aan dat we ons inzetten voor de verbetering van de luchtkwaliteit en in het Actieplan luchtkwaliteit 2023-2030 geven we aan op welke manier we de luchtkwaliteit willen verbeteren. In dit plan geven we per onderdeel van het SLA aan welke maatregelen we al nemen en voornemens zijn te gaan nemen. Dit actieplan vormt meteen de basis voor onze jaarlijkse rapportage aan het SLA.

Doel

Met de afspraken in de bestuursovereenkomst “Schone Lucht Akkoord” voor de periode 2030 leggen het Rijk en de deelnemende provincies en gemeenten de basis voor aanvullende maatregelen om de luchtkwaliteit sneller en permanent te verbeteren, om gezondheidswinst te behalen voor iedereen in Nederland. Gezamenlijke ambitie is in 2030 een gezondheidswinst van minstens 50% te behalen ten opzichte van 2016, wat betreft het effect van Nederlandse bronnen. Hilversum wil hier een bijdrage in leveren door, voor de onderwerpen waar wij als gemeente invloed op hebben, te borgen dat in processen en beleidskeuzes luchtkwaliteit een vast afwegingspunt is.

Argumenten

- 1.1 Aanvullende maatregelen voor de luchtkwaliteit zijn nodig omwille van de gezondheid*

De luchtkwaliteit is in Nederland sinds de jaren 90 van de vorige eeuw enorm verbeterd. Toch overlijden er jaarlijks nog 11.000 mensen vroegtijdig door ongezonde lucht. Luchtverontreiniging veroorzaakte in 2016 landelijk gemiddeld een vermindering van de levensverwachting met ongeveer 9 maanden, voor de helft door binnenlandse bronnen. Dit ondanks dat op de meeste plaatsen in Nederland al voldaan wordt aan de wettelijke Europese normen. Hilversum voldoet ook aan deze wettelijke normen. Er is echter gebleken dat bij deze waarden met name gevoelige groepen als kinderen, ouderen en hart/longpatiënten vaak nog gezondheidseffecten ondervinden. Bij het lopende landelijke beleid, inclusief het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL), wordt mogelijk pas omstreeks 2040 voldaan aan de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)-advieswaarden (uit 2005) voor fijnstof en stikstofdioxide. Aanvullende maatregelen kunnen dit proces versnellen.
- 1.2 Het Schone Lucht Akkoord richt zich op een verdere, structurele verbetering van de luchtkwaliteit en gezondheid*

Het SLA richt zich expliciet op gezondheidswinst. Gezamenlijk doel van de convenantpartijen in het SLA is om wat betreft het effect van Nederlandse bronnen in 2030 een gezondheidswinst van minimaal 50% te behalen ten opzichte van 2016. De vermindering van de levensverwachting als gevolg van deze bronnen moet dus minimaal gehalveerd worden. De andere helft van de gezondheidseffecten door luchtverontreiniging wordt veroorzaakt door buitenlandse bronnen; in het kader van het SLA zet het Rijk daarom ook in op het bevorderen van internationaal beleid en maatregelen. Op deze wijze wordt in het SLA toegewerkt naar het voldoen aan de gezondheidsadvieswaarden van de WHO in 2030 voor fijnstof en stikstofdioxide. Dit levert minder ziekte en sterfte op en een betere kwaliteit van leven. Maatregelen in het kader van het SLA zijn daarnaast ook gericht op roet en ultrafijnstof, vooral uit het (weg)verkeer.
- 1.3 Het Schone Lucht Akkoord heeft gemeenten veel te bieden*

Als deelnemer kan de gemeente gebruikmaken van rijksfinanciering voor onder meer pilotprojecten, uitvoering van specifieke maatregelen en voor maatregelen die in een samenwerkingsverband worden uitgevoerd. De deelnemers van het Schone Lucht Akkoord delen kennis en helpen elkaar, zodat de gemeente niet alleen het wiel hoeft uit te vinden. Daarnaast is er de mogelijkheid om aan te sluiten bij pilotprojecten. Deelname levert een potentiële win-win situatie op met andere grote opgaven waar gemeenten voor staan. Veel maatregelen van de grote transitieopgaven gaan hand in hand met gezondere lucht (klimaat, energie, stikstof en mobiliteit). Ook voor de woningbouwopgave is schone lucht een belangrijke voorwaarde.

1.4 *Luchtverontreiniging houdt niet op bij gemeentegrenzen*

De mate van verontreiniging is niet in het hele land hetzelfde. De lucht is het meest vervuild in de grote steden, rond drukke (vaar)wegen en in gebieden met veel intensieve veehouderijen of zware industrie. Toch is op de schoonste plekken nog veel gezondheidswinst te behalen, omdat luchtverontreiniging geen rekening houdt met gemeentegrenzen. Omdat een groot deel van de verontreiniging buiten Hilversum ontstaat heeft Hilversum, naast een eigen ambitie, belang bij de maatregelen van andere gemeenten, provincies en Rijk.

1.5 *Gezondheid is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet*

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024) zijn gemeenten verplicht om gezondheid op te nemen in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. Het SLA biedt kansen om mede(invulling) te geven aan het thema gezondheid.

Bovendien hebben we in het [Integraal Zorgakkoord](#) afspraken gemaakt om de zorg in 2040 toegankelijk, betaalbaar en kwalitatief goed te houden. Het is daarom zaak dat onze inwoners zo gezond mogelijk leven. Schone lucht draagt daar aan bij.

2.1 *We voeren al een aantal maatregelen van het SLA uit en hebben plannen voor de toekomst.*

Iedere gemeente die deelneemt aan het SLA voert een aantal vaste maatregelen uit. Deze maatregelen gaan over het beter meewegen van luchtkwaliteit in andere beleidsterreinen (zoals ruimtelijke ordening en mobiliteit), duurzaam aanbesteden en communicatie over schone lucht en houtstook. Als een gemeente geen noemenswaardige landbouw, industrie of binnenvaart heeft, zijn de maatregelen voor die sectoren niet van toepassing.

Het SLA zet in op een aantal onderdelen, te weten:

1. Mobiliteit
2. Mobiele werktuigen
3. Industrie
4. Houtstook
5. Binnenvaart en havens
6. Landbouw
7. International luchtbeleid
8. Participatie

In het Actieplan Luchtkwaliteit 2023-2030 is per onderdeel bekeken wat er voor de gemeente Hilversum van toepassing is en daarbij aangegeven wat we voor dat onderdeel doen of ons voor gaan inzetten. Het gaat voor Hilversum met name om de onderdelen Mobiliteit, Mobiele werktuigen, Industrie, Houtstook en Participatie.

Kanttelingen

1.1 *Het Schone Lucht Akkoord geldt tot 2030 terwijl lange termijn ontwikkelingen onzeker zijn*

Het Schone Lucht Akkoord beslaat een lange periode waardoor afspraken en toezeggingen deels moeten worden gemaakt terwijl weinig zicht is op de context van de toekomst. Op dit moment legt het akkoord nog geen specifieke maatregelen per deelnemer vast behalve die van het Rijk. Maar de afspraken leggen wel commitment vast waar partijen elkaar onderling op aan kunnen spreken. Dit is noodzakelijk om de gezamenlijke inspanning voldoende te borgen. Om voldoende flexibiliteit en eigen bevoegdheden van de deelnemers te waarborgen is het akkoord niet in recht afdwingbaar. En partijen hebben de mogelijkheid per jaar de overeenkomst op te zeggen.

1.2 *Bij deelname aan SLA nemen we ook deel aan de Stookwijzer*

Gemeenten die deelnemen aan het SLA krijgen automatisch de meldingen die worden gedaan bij

de landelijke Stookwijzer (onderdeel van het SLA) doorgestuurd. De [stookwijzer](#) is het landelijke punt (website) waar mensen hun melding over houtstookoverlast kunnen indienen. Op deze manier krijgt de gemeente een goed beeld van de omvang van de overlast en ook welke locaties het betreft (bijvoorbeeld welke wijk of buurt). Aandachtspunt hierbij is dat er (nog) geen regelgeving is waarin normen zijn vastgelegd en een meetmethode ook nog niet beschikbaar is. Handhaven is dus niet eenvoudig. De afgelopen jaren is het aantal klachten dat rechtstreeks bij de gemeente binnenkomt laag (gemiddeld 6 klachten per jaar).

Financiën, middelen & capaciteit

Het ondertekenen van het SLA heeft geen direct aanvullende financiële consequenties.

De maatregelen opgenomen in tabel 2 van het actieplan kosten (deels) geld. De kosten voor de maatregelen 1 t/m 11 worden gedekt via het Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsvisie 2040. Sommige andere maatregelen (zoals 12, 14, 15, 16 en 19) moeten nog nader worden uitgewerkt. Na uitwerking zal nader worden besloten over eventuele uitvoering en financiering. De overige maatregelen vallen onder de reguliere werkzaamheden van o.a. de beleidsmedewerker milieu.

Door ondertekening van het SLA komen subsidiegelden beschikbaar. De SpUk SLA (SpUk staat voor specifieke uitkering) biedt financiële steun voor projecten die zorgen voor schonere lucht en gezondheidswinst. Het geld is bedoeld voor pilotprojecten uit de Gezamenlijke Uitvoeringsagenda, voor lokale maatregelen die direct de emissie van luchtvervuilende stoffen verlagen en voor projecten op het gebied van bijvoorbeeld innovatie, kennis en advies, communicatie en participatie. De projecten die hiervoor in aanmerking komen lopen uiteen van aanleg van walstroom, pilots voor schone en emissieloze bouw tot citizen science, luchtwassers en houtstook maatregelen. De bijdrage van het Rijk dekt maximaal 50 % van de totale kosten. Waar nodig benutten we deze gelden.

Uitvoering

Na uw positief advies wordt een verzoek tot deelname aan het SLA aan de Stuurgroep SLA gedaan. De Stuurgroep zal de aanvraag tot toetreding in ontvangst nemen, hiermee is de gemeente toegetreden tot het Schone Lucht Akkoord. Er hoeft geen fysiek akkoord getekend te worden. Nieuwe deelnemers aan het SLA worden 2 keer per jaar gepubliceerd in de Staatscourant.

Het Actieplan luchtkwaliteit 2023-2030 wordt conform de daarin opgenomen planning uitgevoerd. Jaarlijks monitoren we de voortgang: Het Rijk zorgt voor het noodzakelijke monitoringsinstrumentarium.

Iedere twee jaar wordt het actieplan geëvalueerd, in lijn met de tweejaarlijkse evaluatie van het Schone Lucht Akkoord. Het actieplan is geen statisch geheel: er zullen maatregelen bijkomen, en wellicht zal in de praktijk ook blijken dat sommige maatregelen minder goed uitvoerbaar zijn. Hierover wordt u dan ook geïnformeerd.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,

de gemeentesecretaris, de burgemeester,

mr. C.P. Torres Barrera

dr. ir. G.M. van den Top

Bijlagen

1. Schone Lucht Akkoord- Gezondheidswinst voor iedereen
2. Actieplan luchtkwaliteit 2023-2030